

A HAINISS-SPERLÁGH CSALÁD ORVOSAI ÉS GYÓGYSZERÉSZEI

dr. Szmodits László

Az orvos-gyógyszerész dinasztiák felkutatása nagyon hasznos történelmi feladat, mert duplán jelen van bennük a betegek szolgálata. A Kóczián-Medveczky-Sperlágh család története már feldolgozott. De innen még néhány részlet hiányzik. A tanulmány célja a Hainiss-Sperlágh család orvosainak és gyógyszerészeinek a bemutatása. Itt nem foglalkozunk a Sperrágh család hatvani ága gyógyszerészeinek ismertetésével, mert már az is több forrásból ismert.

Wlassics Gyula miniszteri rendelete 1895-ben lehetővé tette Magyarországon a nők orvosi, gyógyszerészi, pedagógiai, óvónői, jogi, bölcsész, közgazdász, vagy egyéb pályákra léphessenek. Így a nők már zavartalanul megkezdhetik az egyetemi, főiskolai tanulmányaikat. Az első magyar orvosnő Hugonnai Vilma a Zürichi Egyetemen 1879-ben szerzett orvosi oklevelet, azonban ezt csak jóval később, 1897-ben ismerte el a Budapesti Tudományegyetem.

Thinagl Szerafin volt az első gyógyszerésznő, aki 1903-ban a Kolozsvári Egyetemen gyógyszerészi oklevelet szerzett. A Budapesti Tudományegyetemen 1905-ben pedig a következő nők szereztek gyógyszerészi oklevelet: Légrády Erzsébet és Bokor Anna 1905. VI. 19-én, Horváth Erzsébet, Hainiss Adalberta, Heumann Olga és Murányi Vera 1905. VI. 20-án tették le a gyógyszerészi esküt és így elnyerhették a gyógyszerészi oklevelet (1).

Hainiss család

A család első orvosa, dr. Hainiss József Trencsénben született 1827. III. 27-én. Először a papi pályára készült. A nagyszombati papneveldeben egy évig tanult, majd innen a bécsi Pázmáneumba küldték tovább. Itt érte őt az 1848-as pesti forradalom híre. Így kapcsolódott be a szabadságharcba, részt vett a Csallóközi honvédszászlóalj megalakításában. A világsi fegyverletétel után kilépett a papi rendből és beiratkozott a Pesti Tudományegyetem orvosi karára, ahol 1855-ben orvosdoktorrá avatták. 1854-től dr. Bókay János orvos professzor tanársegédje lett 1857-ig. 1857-től Hódmezővásárhely tiszti orvosa, 1861-ben Csongrád megye tiszteletbeli főorvos volt, közben magánygyakorlatot is folytatott. 1867-től járási orvosként már törvényszéki főorvos is lett. Hat évig volt a helyi Vöröskereszt elnöke. 1896. IX. 9-én halt meg Hódmezővásárhelyen (2).

Testvére, Hajniss Antal 1829-ben Trencsénben született. A Pesti Tudományegyetemen 1860. XII. 15-én szerzett gyógyszerészi oklevelet. Az újvidéki Szentlélek gyógyszertárban, Ludvig Károlynál dolgozott 1863-ban. 1867-ben sikertelenül pályázott gyógyszertári jogosítványért. 1868-ban vagy 1869-ben a horvátországi Szerém megyei Ópazován nyitott gyógyszertárat. 1870-ben az indijai gyógyszertár tulajdonosa lett. Közben az ópazovai gyógyszertárat is vezette fiókgyógyszertárként. Amikor értesült 1895-ben a nők gyógyszerészi pályára való lépéséről, a lányát, Adalbertát a gyógyszerészi pályára irányította. A felesége, Marsó Etelka 1918. XI. 3-án, Antal pedig 1918. XII. 2-án halt meg (3).

Hainiss Adaberta Mária Andorina (teljes nevén) az akkor Horvátországhoz tartozó Szerém megyei Óparán 1871. IX. 9-én született. Ezzel szemben Szabolcsi Zsolt (Debrecen)* közlése szerint korábban született, 1868-ban. Ez az év szerepel a budapesti Farkasréti temetői sírkövén. A halotti anyakönyve szerint (1942) 74 éves volt. Ez igazolja az 1868. évi dátumot. Az eleven eszű és nagyon szorgalmas lány a tanulmányait befejezve a családi, indijai gyógyszertárban volt gyakornok. A gyakornoki vizsgát 1902-ben tette le és 1905. június 20-án elnyerte a Budapesti Tudományegyetemen a gyógyszerészi oklevelet. Pályáját Nyitrán, Kassán, majd Újvidéken kezdte. 1906-ban gyógyszerzári jogosítványt nyert. A Bács-Bodrog megyei ópalánkai Szentháromság gyógyszertár élén ő volt hazánkban az első gyógyszertártulajdonosnő. Nemcsak a szaklapok, hanem a napilapok is megemlékeztek erről. Így Ady Endre is írt róla egy glosszát a Budapesti Hírlapba (1909). Ő is részt vett dr. Légrády Erzsébettel 1913-ban a Nemzetközi Gyógyszerészeti Társaság (FIP) hágai kongresszusán. Őt is köszöntötték, mint az első magyar női gyógyszertártulajdonost. Itt ismerkedett meg dr. Sperlágh Aladár gyógyszerésszel. Egy év múlva házasságot kötöttek. Eszter lányuk 1915. VII. 18-án született Budapesten. A távollétében dr. Teutsch József kezelte a gyógyszertárat. Majd ismét a családi gyógyszertárban dolgozott, de az újabb távolléteiben a férj volt a gyógyszertár kezelője. 1918 október végén Magyarország elveszítette az I. világháborút. Adalberta maradt az ópalinkai gyógyszertárban. Azonban a szerb hatóságok nem örültek az asszony jótékonyágának, ezért 1922-ben azonnal el kellett hagyniuk a Délvidéket. Így sajnálatosan mindene elveszett... Budapesten telepedtek le és az 1922-ben alapított Podmaniczky gyógyszertár üzemtársa lett. Az orvosi és gyógyszerészi kapcsolatai révén nagyon sok receptet ismert. Nagyon keresett volt a gyomorfekély elleni pora és a felfekvések (decubitus) elleni szere. Amikor betöltötte a 70. évét, már sokat volt beteg. 1942. szeptember 16-án egy végzetes rosszullét érte és meghalt. A halála után átmenetileg a férje kezelte a gyógyszertárat. 1943-ban a lánya, Várbíró Györgyné, Sperlágh Eszter lett a tulajdonos az államosításig. A családi sír a budapesti Farkasréti temetőben van (4, 5).

Sperlágh Ignác is gyógyszerész volt. 1846-ban született az Árva megyei Turdossinban. A Budapesti Tudományegyetemen 1873-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. Két év múlva az orosházi Megváltó gyógyszertár tulajdonosa lett. Az egyik felesége, Holczer Mária apja Holczer Vilmos gyógyszertártulajdonos volt Bánffyahunyadon. Az 1880-as évek elején Fáyra magyarosította a nevét. Egyik kései utóda, Fáy Ignác nagytétényi tulajdonos volt. A két házasságából főleg lányok és egy fiú született, így ezért csak Sperlágh Aladár lépett a gyógyszerészi pályára. 1903. I. 15-én halt meg Orosházán (6). Dr. Sperlágh Aladár 1883. III. 22-én született Orosházán. Kiváló képességű volt, jól tanult. A Budapesti Tudományegyetemen 1907-ben gyógyszerészi, 1908-ban gyógyszerészdoktori oklevelet szerzett. A budapesti Egyetemi Gyógyszertárban kezdte a pályáját. Több alkalommal szeretett volna gyógyszerzári jogosítványt nyerni, de sikertelenül. 1913-ban részt vett Hágában a Nemzetközi Gyógyszerészeti Társaság kongresszusán, ahol megismerkedett Hainiss Adalbertával (Berta).

* Szabolcsi Zsolt (Debrecen) Hainiss Adalberta dédunokája és Sperlágh Eszter unokája.

Egy év múlva már összeházasodtak. Megszületett 1915-ben az Eszter lányuk. Ebben az időben már a felesége ópalánkai gyógyszertárában dolgozott kezelőként. 1922-ben el kellett hagyniuk Szerbiát és Budapesten telepedtek le. Alkalmazottként működtek. Hainiss Adalberta az 1922-ben alapított budapesti Podmaniczky gyógyszertár üzemtársa lett. Gyógyszertári jogosítványt nyert 1928-ban Budapesten. Az Isten Szeme gyógyszertár 1929. VI. 2-án nyílt meg a Böszörményi út 34. szám alatt. Aladár is itt működött. A gyógyszertárat áthelyezték a Böszörményi út 36/a. szám alá. Hainiss Adalberta halála után átmenetileg kezelte a gyógyszertárat. 1943-ban újra megnősült. Részt vett még a Gyógyszerészek Turista Társasága kirándulásainak a szervezésében és a vezetésében. A későbbi tevékenysége ismeretlen. Akkor már nem volt szoros kapcsolatban a lányával. 1956. VI. 29-én halt meg (3).

Sperlágh Eszternek regényes élete volt. Budapesten született 1915. VII. 18-án. A tanulmányai végeztével a családi gyógyszertárban volt gyakornok. A Pázmány Péter Tudományegyetemen 1938-ban szerzett gyógyszerészi oklevelet. 1940-ben házasságot kötött Várbíró György rendőr-főhadnaggyal. Hainiss Berta, az édesanya 1940-től minden évben megküldte a gyógyszertári átírási kérelmet a minisztériumba, Eszter javára. A hatóságok akkor először azt sérelmezték, hogy Eszter még fiatal. Sajnos ebben az apának is szerepe volt. Amikor Berta 1942-ben meghalt, az apa a gyászidőn belül újra megnősült. Az új házaspár igyekezett megakadályozni, hogy Eszteré legyen a gyógyszertár. Végül a gyógyszertár tulajdonjogát mégis Sperlágh Eszter nyerte el 1943-ban. Ezt a Népegészségügy 1943. évi május 1-i száma is közölte. 1944/45-ben a férje katonai attasé volt Berlinben. A gyógyszertárat akkor kezeltette. Az államosításig volt a gyógyszertár tulajdonosa. Ezt követően rövid ideig a Szolnok megyei Tiszásas gyógyszertárában dolgozott. Majd 1958-ig a Szabolcs-Szatmár megyei Aranyosapáti gyógyszertárát vezette dr. Székely Gyuláné néven. 1958-1962 között már Tolna megyében működött (Tolna, Bátaszék, Sárszentlőrinc). 1962 novemberében Veszprém megyébe került (Balatonfüzfő-Gyártelep, Berhida, Balatonfüred). 1967 májusától már debreceni gyógyszertárakban, majd 1968-1970/71 között Tiszacsegén volt gyógyszerész. 1971-től 1983-ig Nyíraczádon volt gyógyszertárvezető. Ekkor nyugdíjba vonult. De 1989. szeptember végéig még a debreceni gyógyszertárakban kisegített. Később egy szűk körű családi beszélgetésen keserű szavakkal jegyezte meg, hogy nagyon sajnálta, hogy már nem volt módjában az egykori budapesti Isten Szeme gyógyszertárból valamilyen emléktárgyat elhozni. Budapesten halt meg 1999. IX. 28-án (3).

Hainiss Gyula gyógyszerész, Hainiss Adalberta öccse volt. Gyula 1877. I. 26-án született a Szerém vármegyei Indiján. A tanulmányai végeztével ő is a gyógyszerészi pályára lépett. A Budapesti Tudományegyetemen 1896. VI. 26-án gyógyszerészi oklevelet szerzett. Az alkalmazotti évei után 1909-ben vette át apja indijai gyógyszertárának a tulajdonlását, amelyet 1930-ig birtokolt. Ekkor Újvidékre költözött és a Szlávia Gyógyszeripari Rt vezető tisztviselője lett. 1944 őszén Budapestre menekült Sperlágh Eszter családjához. Budapesten halt meg 1953. II. 24-én (3).

Hainiss Antal fia volt dr. Hainiss Géza (1857-1926) gyógyszerész, orvosdoktor, egyetemi magántanár. Pesten született 1857. VIII. 27-én. A tanulmányait elvégezve a hódmezővásárhelyi Szentháromság és az indijai gyógyszerertárban volt gyakornok. Hódmezővásárhelyen jó barátságban volt Beretzk Péter (1857-1940) gyógyszerésszel. A Budapesti Tudományegyetemen 1878-ban gyógyszerészi, 1881-ben orvosdoktori oklevelet szerzett. Előbb a budapesti Gyermekklinika gyakornoka, később a Stefánia Gyermekkorház és a hozzátartozó Központi Védhímlő-intézet segédorvosa. 1887-től az intézetvezető altatórvoosa. 1895-ben jelent meg „A védhímlő-oltás kézikönyve”. A védhímlő-oltás elmélete és gyakorlata tárgykörből 1896-ban egyetemi magántanárrá habilitálták. A budapesti Szent István kórház gyermek-osztályának 1907-ben lett a főorvosa. Ugyanebben az évben királyi tanácsosi, majd 1912-ben udvari tanácsosi címmel tüntették ki. Számos közleménye jelent meg orvosi folyóiratokban. A cikkeiben a korabeli gyógyszerek hatásáról is értekezett. Budapesten halt meg 1926. VI. 23-án. Baracskán temették el. (7, 8).

Dr. Hainiss Elemér, dr. Hainiss Géza fia 1890. VII. 1-én született Budapesten. A Budapesti Tudományegyetemen 1913-ban orvosdoktori oklevelet szerzett. Az I. világháború alatt honvédségi főorvosként a 13. számú huszárezredben szolgált, majd hadifogoly. A budapesti Kórbonctani Intézetben kezdte a pályáját. Egy ideig magángyakorlatot is folytatott. Majd a Pozsonyi Egyetem Gyermek-klinikájának első tanársegédje lett. 1921-től a Szegedi Egyetem Gyermek-klinikájának munkatársa, 1922-től a gyermekkori betegségek szemiotikája tárgykör egyetemi magántanára. 1928-1929-ben az orvosi kar dékánja. 1930-tól a budapesti I. számú Gyermek-Klinika rendes tanára és igazgatója. 1946-ban nyugdíjazták. Ettől kezdve rendelő-intézeti orvosként működött. Egyik főműve volt: „*Csecsemő- és gyermekorvoslásnál használatos gyógyszeradagok és gyógy-táplálékok*” Szeged, 1922, - Budapest, 1931, 1937. - Budapesten 1974. VII. 7-én halt meg (9, 10).

„A tevékeny ősök jó és nemes tulajdonságai öröklődnek az utódokban is”.

Végül megköszönöm Kóczián Dezső Gergely és Szabolcsi Zsolt segítségét a cikk megírásában.

Hainiss-Sperlágh orvos- és gyógyszerész család

Dr. Hainiss József orvosdoktor (1827. III. 27. – 1896. IX. 9.)

Fia

Testvére:

Dr. Hainiss Géza orvosdoktor, gyógyszerész

Hainiss Antal gyógyszerész

(1857. VIII. 27. – 1926. VI. 23.)

(1829... - 1918. XII. 2.)

Dr. Hainiss Elemér orvosdoktor

**Hainiss Adalberta ∞ Dr. Sperlágh Aladár
gyógyszerészek**

Hainiss Gyula

(1890. VII. 1. -1974. VII. 7.)

(1868/1871/. IX. 9. – (1883. III. 22.-
1942. IX. 16.) 1956. VI. 29.)

(1877. I. 26. –
1953. II. 24.)

Sperlágh Eszter

(1915. VIII. 18. – 1999. IX. 28.)

Sperlágh Ignác

(1846... - 1903. I. 15.)

Dr. Sperlágh Aladár *

(1883. III. 22. – 1956. VI. 29.)

* lásd fentebb, Hainiss Adalberta férje.

Irodalom

1. Beniczky Péter: Az egyetemi gyógyszerészképzés vizsgálata 1852-1950-ig. Egyetemi doktori értekezés. Melléklet, Budapest, 85-86 (1991).
2. mek.oszk.hu./0360/0363/html
3. Szabadi Zsolt (Debrecen) írásbeli közlése.
4. Gyógyszerészi Szemle, 7, 39, 389 (1942).
5. Gyógyszerészi Szemle, 8, 1, 2 (1943).
6. Lárencz László, Szabó László Gy.: Dél-Dunántúl neves gyógyszerészei. Pécs, 116 (2014) (Kóczián Zoltán Gergely: Kóczián Géza).
7. Gulyás Pál: A magyar írók élete és munkái. Budapest, XII. kötet, 100-101 (1993)
8. Új Magyar Életrajzi Lexikon. Budapest, 3. kötet, 29-30 (2002).
9. Gulyás Pál: i. m. XII. kötet, 99-100.
10. Új Magyar Életrajzi Lexikon. i. m. 3. kötet, 99.